Yevgeni Zamyatin

ÜÇ GÜN

İLETİŞİM

YEVGENİ ZAMYATİN • Üç Gün

İletişim Yayınları 228 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 44
ISBN 975-470-333-7

1. BASKI ©İletişim Yayıncılık A. Ş. Mayıs 1993

KAPAK ve İÇ DÜZEN Ümit Kıvanç
KAPAK RESMİ Eisenstein'in ünlü "Potemkin Zırhlısı" filmi için Anton Mihailoviç Lavinski'nin 1926'da hazırladığı afişten detay
OFSET HAZIRLIK İletişim
KAPAK BASKISI Ayhan Matbaası
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7
34400 Cağaloğlu İstanbul
Tel. 516 22 60-61-62 • Fax: 516 12 58

Yevgeni Zamyatin

ÜÇ GÜN

FRANSIZCADAN ÇEVİREN *Mehmet Fehmi İmre*
REDAKSİYON *Ayşen Gür*

üneş, kum, Araplar, kum, tek hörgüçlü develer, palmiyeler, kum, kaktüsler. Başka yerde, başka bir toprak, yine Araplar, Türkler, ama her zaman güneş, tek hörgüçlü develer, kum. Her yerde, aynı sesler, aynı kör edici parlaklık. Bir limandan ötekine giderken dalgaların bitmek bilmeyen ipeksi gürültüsü, gözleri ve kulakları saran bir ipek kumaş. Sonunda görüntünün ağırlığıyla her yer kararıyor, ipek kumaş görmeye, duymaya engel oluyor. Bütün konuşmalar şöyle başlıyor: "Odessa'ya varır varmaz..."

Varıyoruz. Güneş batıyor, geciktik: gümrük muayenesi yarından önce olmayacak; yarına kadar gemiden inmek yok.

- Bakıyorlar, ama dokunmuyorlar. Dirsek atmak istermiş gibi, diye sırıtıyor başmakinist. Musa Peygamber'e benzemesine yo-laçan uzun beyaz sakalını usulca sıvazlıyor.

Sokakların gürültüsü suyun üstünden bize kadar geliyor. Şehrin üzerinde bir toz bulutu yatıyor. Direklerimizin ucundaki, lombozlardaki kırmızı ışık sönüyor. Gece oluyor.

İki muhrip, bembeyaz, dimdik, alacakaranlığın koyu mavi yelkenlerine bürünüyor.

- Şu askerler, ne yapıyorlar burada?

- Subay beyefendiler Odessa'nın kızlarını görmek istediler... Makinist yine: Her zaman her şeye verilecek bir cevabı vardır. Dürbününü çıkarıp dikkatle inceliyor:

- Sivastopol'den bir zırhlı ve bir torpido.

Kamaralarımıza uyumaya iniyoruz. Gece

dingin ve saf, alışılmış, bir kıvılcımın derin karanlıklarında parlayıp kendini bir anda alevler içinde bırakabileceğinden hiç kuşkulanmıyor...

abah, ilk ışıklar, güvertede bir kalabalık var, hazırlık: gümrük muayenesi. Kendilerine has küçük kancalarla, mahşerin iblisleri gibi, arıyorlar. Gün emekliyor, alışılmış, yapış yapış ve toz içinde. Bütün mürettebat hızla kahvaltı ediyor: ne kadar hızlı yerlerse o kadar çabuk şehirde olacaklar. Sadece ihtiyar makinistin inmeye vakti olmuş, her yerde birtakım ahbapları ve arkadaşları bulunduğundan, gümrük muayenesinden kolayca geçmeyi becermiş. Şimdi, bize haberleri, en inanılmayacak olayları anlatıyor.

- Siz burada duruyorsunuz, hiçbir şeyden haberiniz yok. Ama neler oluyor! Neler... Orada, zırhlıda, subayları gemiden attılar. Bir teğmen bir delikanlıyı öldürmüş; öyle başlamış her şey. Bana inanmıyor musunuz yoksa? Hay sizin..!

Masadaki herkes gülüyor: ihtiyarın herkesi şaşırtmayı sevdiğini iyi biliyorlar. Bırakıyorlar, eğlensin...

Kahvaltı bitiyor, Grigori Vasiliç, makine dairesinin şefi, beni kolumdan tutup kamarasına götürüyor; kapıyı kapatıyor. Sağ elinde iki parmağı yok: genellikle saklar elini, ama o anda bunu unutuyor: elini kolunu sallayarak konuşuyor, sakat eli gözler önünde sallanıyor.

- Yeni Dalgakıranda demir atmış. Bu kesin. Sürüyle insan görmeye gitmiş... Kimin başlattığını bilmiyorum, kimse görmemiş... Ne dersiniz, gidelim mi oraya?

Grigori Vasiliç ağırbaşlı bir adam. Gerçekten bir şeyler oluyor herhalde... Kalp, neşeli bir heyecanla atıyor.

Canlı adımlarla rıhtımı geçiyoruz. Güneş

ışıl ışıl, rüzgâr yok: denize bakmak mümkün değil, gözleri yakıyor.

Hangi yollardan geçtiğimizi bilmiyorum, sendeliyoruz, antrepoların cansız sokağına sapıyoruz ve kendimizi şehirden limana inan bir insan selinin ortasında buluyoruz. Hac yoluna benzer bir şey bu: her tip insan var. Panama şapkalar, çıplak ayaklı çocuklar, askerler, eldivenler, ipek şemsiyeler, eski postallar, kolalı yakalar...

İlerliyoruz. Bir ses arkamızda çınlıyor, monoton kalın bir ses:

- Karadeniz'dekiler, anlıyor musun, geleceklerini söylemişlerdi. Gelmişler.

Dönüyorum: zayıf, ufak tefek bir asker, arkadaşına anlatıyor.

- Ve ötekiler, anlıyor musun, gecikmişler, öldükleri kesin...

Kalabalıkta kayboluyor. Yanımızdan başkaları geçiyor: bir öğrenci ve bir genç kız. Genç kız öğrenciye sokuluyor, tir tir titriyor.

- *Potemkin*, diyor öğrenci, zırhlıların en moderni. Anlıyor musun, eğer bu doğ-

ruysa, o zaman hakikaten...

Bizim "hac yolu" Yeni Dalgakırana doğru dönüyor. Bilmediğimiz bir yere yaklaşıyoruz; çok sessiz, çok ciddiyiz.

Hareketsiz silüetler kocaman bir kasa yığınının yanındalar: nöbet tutar gibi görünüyorlar.

- Ne yapıyorsunuz? diye soruyor Grigori Vasiliç.

- Votkanın başım bekliyoruz. Kasalar... Birinci sınıf. Bilenler kaçırıyor! Komitenin bunlar.

Dalgalı gömlekli ve siyah ceketli genç bir adam bir sokak lambasına tırmanıyor; gözleri genç kız gözleri gibi, koyu mavi. Kollarını kalabalığın üstüne kaldırıyor:

- Yoldaşlar, bugün...

İnsanlar onu dinliyor. Kafası bize dönük, güneşin altında, o kalabalığın içinde. Kimse hiçbir şey anlamıyor sabit bir fikir yüzünden, tamamen saçma: "Sıcaktan patlayacak zavallı, siyah ceketiyle..."

Kalabalığın ortasında bir patika, bir çeşit dar sokak açılıyor. İnsanlar ne olduğunu

göremediğimiz bir noktaya kadar bu yolu izliyor. Düzen hiç bozulmuyor.

İşte, Grigori Vasiliç ve ben buradayız, bu canlı yolda. Alayın sıralarını dalgakıranın ucuna kadar izliyoruz. Birden önümüzde insanlar şapkalarını çıkarıyorlar. Boğucu bir sessizlik sarıyor bizi.

- Orada, orada, aman Tanrım... Ne kadar güzel, sanki uyuyor! diye mırıldanıyor yanımızda fularlı bir kadın.

Dalgakıranın ucunda, bir tayfa bayraklar üstünde yatıyor. Sarı bir yüz, ölü, sessiz. Mum ışıkları, güpegündüz korkutucu. Burada, fısıldaşma dışında kimse konuşmuyor. Beyazlı iki tayfa, ölünün arkadaşları, geceyi onun başında geçirecekler. Tıpkı bir annenin yapacağı gibi yanına oturmuş bir adam görünüyor, yalınayak, yüzü kanlı canlı, şişmiş, alnına bir bez bağlamış. Kafasını sallıyor, yüzü buruşmuş, ağlar gibi.

Kim o? Ne olmuş ona?

Ölünün önündeki sıranın altına bir şeyler atıyor, sonra uzaklaşıyorlar. Uzaktan, ölünün göğsüne iğnelenmiş bir kağıt

görünüyor. Yalnızca son kelimeler seçilebiliyor: "...ölümüm..." Güneşin altında beyaz bir leke gibi duruyor kağıt.

Ruhanî sessizlik ansızın bir çığlıkla bozuluyor:

- Hey, sen, şapka!

Bir tayfa, melon şapkalı bir adama sesleniyor. Duyabilecek kadar yakında olan herkes bir ağızdan bağırıyor.

Adam zoraki bir tebessümle melon şapkasını çıkarıyor. Sessizlik geri geliyor. Fularlı kadının hıçkırıklarından başka hiçbir şey duyulmuyor.

- Aman Tanrım, ne kadar güzel, güzel çocuk... Aziz İsa!

Güneş bizi sarıyor, başımıza geçiyor. Sarı mumlar, ölünün uzun ve sarı burnu; bir kilise gibi, insan kendini kötü hissediyor. Bütün şehir böyle olmalı, şüphesiz, yenilenmiş, olağandışı.

Askerlere doğru yürüyen insan kalabalığı, ipek şemsiyeler, çocuklar, şehre çıkıyoruz yine. Deribasov Sokağı, Richelieu Sokağı... Hayır, hiçbir şey değişmemiş: iyi

giyinmiş kadınlar, gazete satıcıları, çiçek satıcıları; sıcak, uyuşukluk.

- Ne kadar susamışım! Ancak şimdi fark ettim, diyor Grigori Vasiliç.

Bir yere oturuyoruz, içiyoruz, acelemiz var.

- Söyleyin, gidiyor muyuz?

- Gidiyoruz.

Nereye olduğunu söylemek gereksiz: aşağı, limandan başka nereye gidebiliriz? Daha yeni uzaklaşmışken, tekrar yaklaşan ve homurdanan kafalardan oluşan denizi görüyoruz:

- A... A... A... İ... İ... İ...

İnsanlar şapkalarını havaya fırlatıyorlar, kollarını sallıyorlar. Hep bir ağızdan bağıran bu sesin ne dediğini anlıyoruz...

- Geliyorlaaaaaar... Geliyorlaaaaaar...

Kendimize bir yol açıyoruz, daha doğrusu, sürükleniyoruz, ama yine kendimizi rıhtımda, suyun kenarında buluyoruz. Açıkça görüyoruz: parlak beyaz zırhlı kıyıya, bize kadar bir motor gönderiyor; bir kurtarma sandalına benziyor, ince, hafif. Kısa

süre sonra, tayfaların beyaz gömleklerini, yüzlerini ayrıntılı olarak görüyoruz. Yaklaşıyorlar.

- Huuuurraaaaaa! diye bağırıyorlar arkamızda.

Dipten gelen bir dalga bu, insanlar, kızgın insanlar, birbirlerinin omuzlarına tırmanıyorlar, gırtlaklarını yırtıyorlar: hurraa!..

Dönüyorum. İnsanlardan meydana gelen salkımlar, sokak lambalarının büyük demir gövdelerine asılıyorlar. Bir saniye içinde, nasıl zaman bulup da tırmandılar? İnsanlar beyaz mendiller sallıyorlar, bir kasket bulutu, şapkalar havaya kalkıyor. *Potemkin*'den gelen motordaki tayfalar ağızlarını açıyorlar, hiç şüphesiz bağırıyorlar, kimse duymuyor onları.

Evet, tayfalar, *onlar*, yanımızda, aşağıda. Neden bilinmez, insanın belleğine kazınan bir görüntü: bir köylü yüzü, tilki gibi kurnaz, keten rengi sarkık bıyıklar.

Motordaki köylü iskeleye çıkıyor, kollarını sallıyor: "Susun!..."

Hemen, rıhtımda birkaç düzine kol sallanıyor, bazıları iskele babalarına çıkıp bağırıyorlar. "Su-sun! Su-sun." Yine bunun gibi beklenmedik bir şey, bu gergin ve çalkantılı insan denizine bir anda sessizlik çöküyor. İnsanlar susuyorlar, bir kelime bile kaçırmamak için ayak uçlarında yükseliyorlar. Duyacaklarının çok kötü ve çok önemli olduğunu iyi biliyorlar.

Motordan çıkan tayfa ensesini kaşıyor ve konuşuyor:

- Evet işte... ne derler... Bize erzak lâzım. Bize yiyecek getirirseniz çok iyi olur...

O kadar beklenmedik, öyle sıradan ve basit ki bu, insanlar rahatlayarak kahkahaları patlatıyorlar:

- Erzak! Yiyecek...

Bir anda, hepimiz *Potemkin*'deniz. Evet tabiî, sizin benim gibi insanlar: onlara yiyecek lâzım. Buna karşı ne denebilir?

Motor biraz sallanıyor. Tayfalar bir kancayla bir kazığa tutunuyorlar. Bir anda, sanki kalabalık yiyeceğini cebinde taşıyormuş gibi, torba torba patates, salam,

içinde ne olduğunu Tanrının bileceği paketler kıyıya doğru elden ele geçiriliyor. Aşağıya atıyorlar. Tayfalar ustalıkla yakalıyor torbaları.

- Sağolun, dostlar, sağolun!

Sarkık bıyıklı köylü tekrar iskeleye çıkıyor, ellerini ağzının kenarlarına koyup bağırıyor:

- Dostlar, bize piyadeden biri lâzım. Konuşmamız lâzım onunla.

İtişme oluyor, herkes birbirinin ayağına basıyor, sonunda biri, kalabalığın önüne iteleniyor. Ufak tefek askeri hatırlıyorum. Kıyıya yaklaşıyor, karnını korkuluğa dayıyor ve tekdüze kalın sesiyle tartışmaları kesiyor, kalabalığa aldırmadan.

- Bize, kışlaya, çok sonra geldiler. Ne söylendiğini anlatayım isterseniz...

- Nasıl gidiyor sizin orada, çocuklar? (Aşağıdan motordan)

- Nasıl mı gidiyor... Duruma göre değişir... Biz destekliyoruz, ama başkaları var, orospu çocukları...

Asker tek tek alayları sayıyor, sesini du-

yurabilmek için gırtlağını yırtıyor. Motordan ona cevap verebilmek için bağırıyorlar. Diğerleri dinliyor. Her şey o kadar basit.

Sandalın motoru vızıldıyor, tayfalar berelerini sallıyorlar:

- Hoşçakalın, dostlar, sağolun!

Ve, yeni bir "hurraa", vahşi bir çığlık, tutkulu, direklere asılı insanlar, havaya fırlatılan şapkalar.

Grigori Vasiliç ve ben uzaklaşıyoruz, sağa sola yalpalayarak, korkuluğa doğru itilerek, kalabalığın dibine sürükleniyoruz. Kalabalık kımıldıyor, sallanıyor, dalga dalga ilerliyor. Kalabalığın üstünde dolanan, patlamaktan, bir biçimden başka bir biçime dönüşmekten başka bir şey istemeyen tutku bulutu çıplak gözle görülebilir. Konuşmacılar yeniden ortaya çıkıyorlar. Ama artık durum aynı değil, artık değil, bulut durmadan büyüyor, ağırlaşıyor.

Birden, soldan, ikinci bir "hurraa"nın büyüdüğünü duyuyoruz. Yuvarlanıyor, büyüyor, fırtınanın ilk dalgası gibi, bir diğeri

tarafından izleniyor, yakalanıyor, sonra üçüncüsü. Bir neşe çığlığından başka bir şey duymuyoruz artık, karışıklıkta soluk soluğa bir alarm sesi, bir canavar düdüğü neşeli gürültüyü bastırıyor.

Yeni Dalgakıranın hemen yanında, siyah büyük bir gemi görülüyor: *Potemkin*'in hücumbotu tarafından çekiliyor. Bu gemi insanla dolu. Güvertede kırmızı bayraklar, düzinelerce işçi. Şapkalarını sallıyorlar, kıyıyı selamlıyorlar. Kıyıdakiler bütün güçleriyle sallanıp bağırıyor, öfkeyle haykırıyor: "Hurraaa!"

Durumdan haberi olanlar *Potemkin*'in kömüre ihtiyacı olduğunu söylüyorlar. "Hücumbotu gönderdiler, kömür şilebini çekiyorlar ve onu izliyorlar. Ne yapabilir bir kömür şilebi bir hücumbot karşısında? Şimdi *Potemkin*'in kömürü var! Durumu iyi!"

Gemi gidiyor. Saat altı. Güneş son ışınlarını gönderiyor. İnsanlar susuyorlar, son güçleriyle bekliyorlar. Bir şeyler olması lâzım; olması!

Grigori Vasiliç'le akşam yemeği için gemiye dönüyoruz. Oturmak ne tuhaf, karaya göre sâkin, rahat, büyük salonda... Karada ne olduğunu Tanrı bilir: en beklenmedik olaylar meydana gelebilir, en inanılmaz olaylar...

Güneş batıyor, kırmızı, acımasız, sessiz. Yine Yeni Dalgakırana çıkıyoruz. Çığlıklar yankılanıyor. Ama bir saat öncesinin çığlıklarına hiç benzemiyorlar: onlar bir sağnak, bir orman gibiydi. Şimdi keskin ve tek tük çığlıklar, birden yolumuzu kesen çığlıklar, birden çınlayan, evet, kuzgun çığlıkları.

İskele kazıklarının altında, kirli kovasıyla bir adam görüyoruz. Bir şey satıyor. Önce ne olduğunu anlamıyoruz.

- Hadi, sizin için... Kovası otuz kopek. Hadi... yirmi olsun. Şampanya!..

- Her şeyi mahvettiler... diye mırıldanıyor Grigori Vasiliç, içi sızlayarak. Sakat elini yine gözlerimin önünde sallamaya başlıyor.

Ama nerede o? Nerede? Ne vardı burada,

bu sabah? Ya da bir şey var mıydı? Kaybolmuş gibiyiz.

Taşıdıkları paketler ve torbalar yüzünden iki büklüm olmuş insanlar fırlıyor her yerden. Sıçan gibi ince kadınlar, patates renkli şiş suratlı serseriler. Ve hepsi pusuda bekliyorlar, köşelere gizleniyorlar, karanlık mağaralardaki kertenkeleler gibi kaybolup gidiyorlar...

Antrepoların yanında, parça parça, bir homurtu yayılıyor. Sanki bir şey düşüp parça parça olmuş gibi, bir toz bulutu yükseliyor. Kimbilir nereden baltalar, kazıklar çıkarıyorlar. Direkleri kırıyorlar, bir dam çöküyor... Oradakiler bir yere sığınmayı bile düşünmüyorlar: bağırışarak yığılmış malların üzerine atıyorlar kendilerini, aramıyorlar, yeniden çıkıyorlar, bir diğerine saldırıyorlar. Dam çöktüğünde bir kişi olmuş. Bir ölü? Ne önemi var?

Yığılmış kasalar. "Komite"den çocuklar sabahleyin burada bekliyorlardı.

Kasa yığınının tepesinde, çıplak ayaklı, çıplak tenine yelek giymiş biri iki elinde

birer şişe sallıyor. Sırayla içiyor şişelerden ve fırlatıyor onları. Bir anda, kasalar çöküyor, cehennemî bir gurultuyle.

Bir dakika sonra, adam yıkıntının altından çıkıyor. Her iki kolu da cam kırıklarından kan içinde, ama tekrar eğiliyor, bir başka şişe çıkarıyor, şişenin ağzını kırıyor, kafasını geri atıyor ve bir serseri gibi içiyor. Kolları boyunca kan sızıyor.

Şarap fıçıları. Kapakları kırık. Elleriyle, kasketlere, teneke kaplara veya kovalara dolduruyorlar. İçiyorlar, götürüyorlar, döküyorlar. Dalgakıranda şarap nehirleri akıyor, sağanak sonrası gibi. Akan mor nehirde tahtalar yüzüyor.

Hepsini içmeleri veya götürmeleri mümkün değil, dökmek en iyisi, evet, hepsini, önemli olan, *onlara* hiçbir şey kalmaması! Hepsi denize!

Dalgakıranın dibinde, buzların, tahta kutularında bisikletlerin, kasaların, kutuların, fıçıların yüzdüğü görülüyor. Denize alkol varilleri, petrol varilleri atıyorlar: "Hepsinin anasını satayım! İnsan dünyaya

bir kere gelir!" Uzakta, bir şarkı; bir haydut şarkısı, sanırım çok eski bir şarkı...

Dar bir sokaktan şehre tırmanıyoruz. Her şey sakin görünüyor burada, yalnız her yerde gözler hissediyoruz: balkonlarda, pencerelerde, aralanmış küçük kapıların arkasında. Bir Kazak bölüğü atlarının nallarını kaldırımlarda sertçe çınlatıyor, herkes nereye gittiklerini merak ediyor. Küçük kapılar ve pencereler çarpılıyor.

Yukarıdan, bir kere daha limana bakıyoruz: kabarıklığına, büyüklüğüne, çöküşüne, eğlencesine. Güneş son ışıklarını fırlatıyor...

Şehrin kaldırımları, zarif ve işlek; birden, yolun ortasında, bir ordugâh. Tüfekler çatılmış, adamlar yanyana oturmuş karavana hazırlıyorlar: savaş bu.

Ama, bulvardaki teraslarda her şey eskisi gibi, neşeli, eğlenceli. Hanımlar iyi giyinmiş, beyler kusursuz, kelebek gözlükleri, uzak, yakın dürbünleriyle. Gözler sabırsızca aşağıya dikilmiş, *Potemkin*'in olduğu yere, gözlüyorlar. Uvertürü gözlüyorlar,

tiyatrodaymış gibi.

Grigori Vasiliç bir küfur savuruyor:

- Dürbünlerle ha? Ah, onları bir...

Bitirmek için vakti olmuyor: kulakları sağır edici bir ses, beklenmedik bir darbe. Camlar sallanıp şangırdıyor. Şaşkınlık anı. Ve sonra, bize nüfuz ediyor bu şimşek: *Potemkin* uvertürü yaptı. Bu bir insan kasırgası.

İnsanlar çıldırıyor. Koşuyorlar, masaları deviriyorlar, bankları, sandalyeleri, sofra takımları yerlerde. Beyefendiler kaldırımlarda yatan zarif hanımefendilerin üzerlerinden atlıyorlar. Kazak süvari birliği bir anda toz oluyor. İnsanlar araba kapılarına kadar koşuyorlar, alınlarını duvarlara çarpıyorlar.

Grigori Vasiliç'i hangi mucize eseri tekrar bulabildiğimi bilmiyorum. Ağır ağır nefes alıyor, terini siliyor, durmadan tükürüyor.

- Beni devirdiler, üstümde tepindiler. Sen de halk diyorsun!..

Soruyorum:

- Gerçekten *Potemkin* mi yaptı bunu? Ne

istiyor?

- Hayır, *Potemkin* değil! Kazaklara bomba atan *onlar*. İki subay yaralandı, iki kişi de paramparça oldu. Ama şuna bakın, şuna bakın!

Üstü açık ambulans siren çalarak burnumuzun dibinden geçiyor, kırmızı ışığını bir yakıp bir söndürerek. Bir eczanenin önünde duruyor. Sedyelerin üstünde bir şeyler çıkarıyorlar.

Kan görünce tahrik olmuş açgözlü, meraklı kalabalık, yeşil ve kırmızı lambaların aydınlattığı vitrinin önünde birikiyor. Herkes parmak uçlarının üzerinde yükseliyor.

- Boynunu gördün mü, ha, boynunu gördün mü?

- Ya saçlarını, yapışmış saçlarını? Vay anasına!

Yaylım ateşi yankılanıyor, sessizliği deliyor. Kalabalık bulvara yayılıyor ama atlı Kazakların oluşturduğu sert ve loş duvara çarpıyor. Askerler kimsenin geçmesine izin vermiyor.

- Dağılın! Dağılın! diye hırıltılar çıkarıyor sesi kısılmış bir komiser.

Kimse kıpırdamıyor. Sinirleri ayağa kalkmış kalabalık bekliyor - neyi?

Bazıları sessizce atlı arabaların dibine sinmiş, donup kalmış gibiler. Yol ağızlarında gruplar halinde toplanıyorlar, etrafı gözetliyorlar.

Birden aşağıda insanlar ayağa kalkıyor, bir yangını haber veren ışıltılar görüyorlar.

- Ateşe verdiler! Ateşe verdiler!

- Yanan neresi? Karantina mı?

- Karantina mı... Değil, Yeni Dalgakıran yanıyor.

Gecenin karanlığında, bölük pörçük, neşeli ve heyecanlı sesler yükseliyor. Sanki kalabalık böyle bir şey bekliyormuş gibi.

- Polonyalılara gidelim, belki bizi oradan bırakırlar, diye mırıldanıyor Grigori Vasiliç.

Polonyalılar yokuşunda ortalık sâkin. Aşağıda, en son basamaklarda, birkaç asker oturmuş bekliyor; onlardan daha yukarıda,

bir amfiteatrdaki gibi sıralanmış bazı seyirciler var. Bütün gözlerde kırmızı bir parıltı, bir yansıma var; sessizce izliyoruz.

Yaylım ateşinin gürültüsü giderek artıyor. Depolar, Yeni Dalgakıran, karpuz limanı, gümrük alevler içinde. Yoğun bir alev dili kömür stoklarına uzanıyor. Yat kulübünün göğe bir mum gibi uzanan ahşap kulesi alev alev yanıyor.

Trenlerin ve gemilerin umutsuz, bastırılmış sesleri limanı dolduruyor. Demir alan alana: kazanlarını istim üstünde tutmuş olan şanslılar gitmek için çabalıyorlar. Rıhtımdaki tekneler alev almaya başladılar; önce filikalar, sonra güverte, en son da direkler. Herkes onlara bakıyor, kırmızı, demir direkler eğilmeye, alevlerin içinde bükülmeye başladılar bile.

Kırmızı bir ışığın sırtını parlattığı bir asker, basamakları tırmanıyor, tüfek omuzunda. Ağır ağır nefes alıyor ve birinin önünde duruyor.

- Evet? diyor bir ses. Bir subay olmalı.

- Çok kötü, efendim. Şeker antrepolarını ateşe verdiler. Şeker eridi, damla damla akıyor. Sonra biri vardı efendim, çok sarhoş, damın üstündeydi, ağzı yüzü dağıldı, tamamen şeker içinde. Ağzına geleni söylemeye başladı. Birileri onu çekip çıkarmaya çalıştı, ama onlar da sarhoştular ve şekerlerin içine düştüler, anlatılacak gibi değil, efendim! Tuzak gibi! Pusu gibi!

İzleyiciler ateşten büyülenmiş, bir kelime bile söylemeden ansızın uyanıyorlar, sarsılıyorlar, kalkıyorlar, gitmeye başlıyorlar. Tekrar duruyorlar, yaylım ateşlerinin nereden geldiğini bulmak için kulak kabartıyorlar, onlara hedef olmamak için.

- Bizim de dönmemizin tam zamanı, kıyıya inmek için, diyorum Grigori Vasiliç'e. Gecikirsek bir daha geçemeyiz.

- Şimdi bile, çok geç oldu, diye cevap veriyor bana kayıtsızlıkla. Ne kaybederiz? Deneyelim.

Askerler bizim geçmemize izin veriyorlar. Kıyıya iniyoruz ve zifiri karanlık geceye dalıyoruz. Fenerler söndürülmüş, tek ışık

kabaran ve duvarlara yansıyan yangın.

Karanlık ve bilinmeyen sokaklar, labirentler. Boş, terkedilmiş evler. Uzakta, büyüyorlar ve yıkılıyorlar. Kaldırımlarda karanlık ve hareketsiz torbalar: ayyaşlar veya ölüler. Seslere yaklaşıyoruz. Marşandizler bütün güçleriyle hareket ediyorlar - kurtarabileceklerini kurtarmak için. Bir kavşak, bir ambulans farkediyoruz: iki bacağını da trenin biçtiği bir adamı taşıyorlar; adam mırıldanmaya, neşeli ve sarhoş bir sesle anlaşılmaz biçimde konuşmaya devam ediyor.

Yeni Dalgakıranın etrafı gündüz gibi aydınlık. Yangın her yerde, ziftlenmiş tahtaların bulunduğu rıhtımda da. Yüz kadar petrol ve alkol varilini boşalttıkları deniz de mavi bir alev saçarak yanıyor, kıyının karşısında aydınlık.

Şarap ve ateşten sarhoş olmuş insanlar çılgınca bağırıyorlar hayvanlar gibi, sesleriyle yangının gürültüsünü bastırmak istiyorlar. Kırmızılık alttan yansıyor onlara, yoksa aslında bir ateşin etrafında vahşi

dansı mı yapıyorlar, günlerinin geldiğine inananlar?

Burada, hayat çok ucuz. Buradan geçmek bir kâbus; bente tırmanıyoruz yine.

Oradan, alevler içindeki limanı avucunun içi gibi görebiliyor insan. Deniz, sessiz ayna, kayıtsız, hareli doğaüstü bir yangının yansımalarıyla kaplanmış.

Bentin ucuna yaklaşıyoruz, buradan kurtulabiliriz, gemiye geçebiliriz, her şey gözlerimizin önünde yanarken. Grigori Vasiliç'i hiç bu kadar solgun görmemiştim.

Geri dönmemiz mümkün değil. Burada bir yerde aşağı daha hızlı inebileceğimiz bir geçiş vardı ama nerede? Nerede?

Şaşkınlık. Daha önce belki de yirmi defa bu geçitten geçtik. Alevler yaklaşıyor. Bilmediğim bir şeye basıyorum, düşüyorum, parmaklarım kırılacak gibi.

İniyoruz. Çok yakında, arkamızda, yanıyor, homurdanıyor, bağırıyorlar. Gemimizin bulunduğu rıhtımdayız, bir dakika sonra güvenlikte olacağız, yaklaşıyoruz, şu

antrepoyu da döndük mü tamam...

O antreponun arkasında: gemi yok. Rıhtımdan uzaklaşmış, iki yüz metreye demir atmış.

Bütün gücümüzle bağırıyoruz. Mendillerimizi yere dökülmüş benzinle ıslatıp yakıyoruz. Mucize eseri arkadaşlarımız bizi fark ediyorlar, bir filika indiriyorlar denize. Gemideyiz.

Etrafımızdaki her şey yanıyor... Konuşmak... Yeri değil. Dinlemekten başka bir şey yapamıyor insan... evet, sadece dinlemeli...

Yaylım ateşleri artık duyulmuyor; duyulan sadece yangının hiç durmayan korkunç gürültüsü. Herkesin içi titriyor olmalı, yankılanır gibi. Tüfekler yankılanmıyor, mitralyözler yankılanıyor: soğuk ve insanlık dışı takırdamalar, mekanik olduğu için korkunç. Gece yarısından beri mitralyözler susmuyor...

Uzakta, zırhlı hareketsiz duruyor ve projektörlerinin beyaz-mavi çizgileri kıyıyı, denizi ve muhripleri kesiyor.

Susup dinliyoruz. Karada uzun iniltiler ateşin gürültüsüne karışıyor - çok yakında hâlâ. Bir tayfa direğe tırmanıp bize anlatıyor:

- Buradan her şey görünüyor, her şey, sanki oradaymış gibi... Şurada askerler, süngülüyorlar... Of, aman Tanrım!

Zoraki bir hurraa dağılıyor. Kurumuş çalıçırpıların kırılışı gibi, tabanca sesleri ve sonra, kıyının üst taraflarından tüfeklerin yaylım ateşi...

Mermiler acı dolu bir melodi fısıldıyorlar, çok yukarda, direklerin üstünde. Sonra bir mermi ve sonra bir ikincisi güvertede oturduğumuz filikaya saplanıyor. Aşağı inmek gerek.

Dinamo çalışmıyor. Büyük salondaki gaz lambaları titrek bir ışık veriyorlar. Bir kelime bile etmeden duruyoruz, sürekli dinliyoruz. Saat dörde, günün ağarmasına doğru, silah sesleri azalıyor, ancak bu saatte kamaralarımıza girebiliyoruz.

abah. Bulutlar gökyüzüne serpiştirilmiş pırlantalar gibi. Bütün liman tütüyor, beyaz duman her yeri kaplamış. Sanki bir ormanın girişi gibi, her şey sallanıyor, gerçek dışı görünüyor.

Bir sandal, rıhtımdan ayrılıp bize doğru geliyor. Kim bu? Makinist, tabiî.

Merdivenden çıkıyor. Uzun peygamber sakalını sıvazlıyor.

- Anca dönebildim. Kimseyi geçirmiyorlar. Tanıdıklarım olmasaydı gelemeyecektim.

Şişman kaptanımız Luka Petroviç, birden

kızarıyor ve küfür etmeye başlıyor:

- Ya benim oraya gitmem gerekse? Beni ne...

Makinist gülüyor:

- Ne yapmak istiyorsunuz? Benim geçmeme izin verdiler, ama siz, hep altta kalırsınız. Bu olağanüstü durum, anlıyor musunuz? Olağanüstü durum. Dürbününüzle bakın, eğer bana inanmıyorsanız, bakın.

Hepimiz dürbünle bakıyoruz. Askerler bütün kıyıyı ele geçirmişler.

Makinist mutlu: görüyorsunuz değil mi...

- Şimdi aşağıya bakın. Vagonları, peronları görüyor musunuz? Aşağıya, aşağıya...

Doğrusu, evet. Ama o ne? Örtülerin altında bir şeyler naklediyorlar...

- Hmmm... bir şey var... Ne olduğunu biliyor musunuz?

Kulağımıza fısıldıyor. Öğrenince, dürbünler titriyor ellerde ve herkes gördüğüne inanıyor, örtülerin altında, kollar, bacaklar...

Makinist arkadaki birine sesleniyor:

- Şimdi üç oldular.

- Kimler?

- Muhripler, *Potemkin*'le beraber. Geceleyin *Veha* da katıldı onlara. Aynı hikâye, subaylarını hapsettiler, *Potemkin*'e aktardılar ve yanına demir attılar.

Bakıyoruz: evet dümen suyunda üç gemi. Yani, hiçbir şey bitmedi, belki de yeni başlayacak.

Donanmadan küçük bir gemi duman çıkararak yaklaşıyor. Kaptan güverteye çıkıyor, kısa bacaklı, tavşan gözlü biri:

- Size yalvarıyorum, Luka Petroviç, çabuk gidin. Bütün muhriplere limanı mümkün olduğunca çabuk terk etmeleri emredildi!

- Ne oluyor?

- Ne mi oluyor?

Kuçuk kaptan fısıldıyor, ama herkesin duyabileceği şekilde: .

- Filo geldi. *Potemkin*'i ele geçirme emriyle, nerede olursa olsun. Bunu size büyük bir gizlilikle söylüyorum.

Luka Petroviç söylenmeye başlıyor:

- Bütün mürettabat güverteye! Eğer hemen...

Mürettebatın yarısı yok, adamlar kaybolmuş. Luka Petroviç bir pompa gibi pufluyor.

- İyi... Ne yapalım... Limanı terk etme emri... Anlaşıldı mı?

Tayfalar tereddüt ediyorlar, birbirlerine bakıyorlar. İriyarı, uyanık, kulağında küpesi olan biri sıradan çıkarak konuşuyor:

- Bu mümkün değil, Luka Petroviç. Komite grev emri verdi.

- Hangi komite? Maaşınızı kim veriyor, komite mi? Haydi... şimdi size...

Bağırıyor, ayaklarını yere vuruyor. Tayfalarsa duruyorlar: "Komite böyle bir emir vermedi." Ve hiç yerlerinden kımıldamıyorlar. Luka Petroviç boyun eğiyor. İkinci kaptanına bir şeyler fısıldıyor. Başmakinist ikinci kaptanı karaya götürüyor, onu kuşatmadan geçirme sözü veriyor.

Bir saat, bir buçuk saat sonra, ikinci kaptan dönüyor. Tayfalar tekrar toplanıyor, hazırolda hepsi. Luka Petroviç sıkıntılı

bir sesle konuşuyor:

- İyi, pöh... işte, yani... sizin komite... evet, sizin komite, bize gitme izni verdi, işte.

Tayfaların burunlarının dibine bir kağıt sokuyor. Tayfalar çalışmaya başlıyorlar. Luka Petroviç homurdanarak güverteyi arşınlıyor: kazanların yanmasını bekliyor. Saat sekiz olmak üzere, belki de dokuz. *Potemkin*'i arayanlar gelecekler ve aralarında büyük oyun oynanacak. Ya biz, tam ortalarında ne yapacağız? Puanları mı sayacağız?

Muhripler birbiri arkasına limanı terkediyorlar. Küçük donanma gemisi yine geliyor.

- Ne oluyor, Luka Petroviç? Acele edin. İstiminiz var mı?

- Pöh, istim... hepsi... Bizi koya kadar çekin o zaman.

- Tamam, halatı verin bana.

İşte. İlerliyoruz. Luka Petroviç memnun. Yanmış rıhtım boyunca hareketsiz karaltılar arasında ilerliyoruz...

İlerliyoruz ve gittikçe yaklaşıyoruz *Potemkin*'e. Topları ve beyaz kuleleri göründü bile. Kaptan köprüsünde iki tayfa. Bir sürü beyaz gömlek kıçta toplanmış, bir toplantı şüphesiz. Biri arkadaşlarının üstüne çıkıyor, konuşuyor, beresinin şeritleri rüzgârda uçuşuyor. Dürbünlerimize yapıştık. Kulağı küpeli uyanık tayfa Luka Petroviç'i görmeye gidiyor.

- Kaptan!

- Bekle. Sonra... Luka Petroviç de bakıyor.

- Luka Petroviç, onları selâmlama emri veriyor musunuz?

Luka Petroviç öylece duruyor, eli kolu sallanıyor. Gerginlik hissediliyor, ensesini kaşıyor.

- Ah, bir...

Evet, durum nazik: kıç bayrağıyla Saint-André flamasını selâmlamak zorunda. Mavi Saint-André flaması *Potemkin*'in üstünde sürekli dalgalanıyor... Evet ama... bunlar isyancılar... Üstelik, onları selâmlamayı unutursanız, sizi dibe gönderme fikrine

kapılabilirler.

Luka Petroviç tayfaya bağırıyor:

- Kaçık mısın? Bunlar, haydut... bunları selâmlamak mı? Yerine dön çabuk!

Herkes yine dağılıyor. *Potemkin*'e her an biraz daha yaklaşıyoruz, toplarının karanlık ağızları durmadan büyüyor.

Luka Petroviç bir pomba gibi pufluyor, gözlerini onlardan ayıramıyor. Kalkıyor, kıça gidiyor. Onu izliyoruz.

Kıç gönderinde. Küpeli tayfa sâkin sâkin duruyor; onun görevi söylemekti, ötesi onu ilgilendirmiyor artık... Luka Petroviç onun yanında.

Potemkin'e yanaşıldı. Yine bir saniye... Luka Petroviç davudî sesiyle tayfaya bağırıyor:

- Onlara bayrak çekin, bu heriflere... bayrak, bu... çocuklarına...

Yani onları selâmlıyoruz... *Potemkin* buna dikkat etmiyor, bize cevap vermiyor, yapacak daha önemli işleri var. Luka Petroviç sovuyor bu duruma.

Bizi koyun ağzına kadar çekiyorlar

Tavşan gözlü kaptan bize veda etmek için son kez güverteye çıkıyor, anlatıyor:

- Anladınız mı: ateşle tehdit ediyorlar, ne yapabiliriz? General onların vurulmuş tayfayı toprağa vermelerine müsaade etmiş, bu esnada da kimseye dokunulmayacağına dair şeref sözü vermiş. Şehirde geçit yapacaklar. Uyardılar: "Bize engel olursanız şehri topa tutarız," diyorlar. Düşünebiliyor musunuz? Ya general onları durdurmaya kalkarsa, ya kendini tutamazsa, o vakit ne olur kimbilir?

Kamarot Lavrientiev büyük salona daldığında yemeği bitirmek üzereyiz. Çekik gözleri görünmüyor, bir beyazlıktan başka bir şey görünmüyor.

- *Potemkin* gidiyor! Yemin ederim.

Her şeyi bırakıp güverteye koşuyoruz. Zırhlı ağır ağır ilerliyor, sıkıcı bir hızla. Torpido ve *Veha* dümen suyunda.

- Şu anda tayfalarını defnettiklerini biliyor musunuz, diyor ikinci kaptan. Saat altı.

İkinci kaptanın esmer Ermeni yüzünden

sarardığı belli olmuyor, zeytin yeşili bir renk alıyor yüzü.

Potemkin Odessa'ya karşı duruyor. Bir anda herkes aynı şeyi düşünüyor: eğer bulvarın biraz soluna nişan alırsa o zaman kafamızın tam üstünden geçer...

Zırhlının güvertesinde bir coşku parlıyor, yuvarlak ve sarı bir duman. Ve bir gök-gürültüsü.

Zeytin yeşili ikinci kaptan durmadan istavroz çıkarıyor, çekingen bir kendinden geçmişlik halinde. Luka Petroviç puflamaya devam ediyor.

Yine bir kıvılcım, bir tane daha. İki darbe, yuvarlak, kararlı. Uzun bir sessizlik.

Bizde ise, mürettebatın toplandığı yerde şakalar ve gülüşmeler var.

- Onun anısına bir şölen bu...

- İyi Hıristiyanlar, şöleni masada yaparlar.

- Kimi davet edebilirler? Bunu mu, onu mu?

Su sessiz ve berrak. Zırhlının atış hattını kesen iki gemi hızla yol alıyor. Zamanları

olacak mı?

Saf, billurlaşmış bir müzik koyun aynasında dağılıyor. *Potemkin*'den geliyor. Sonra bir boru duyuluyor sadece. Sadece.

- Saldırıyı oynuyorlar...

- Saldırı... Öyleyse, çocuklar, bu iş devam edecek!

Kırmızı biber gibi kızarmış Luka Petroviç tükürükler saçarak makinisti çağırıyor.

- Nasıl olur da istimimiz olmaz? Çalışın...

Aslında istimimiz olamayacağını gayet iyi biliyor. Ama bir şeyler yapmak gerek: böyle durup bekleyemeyiz.

Başaramayacaklar... Zırhlıda olan biten görülebiliyor: kırmızı savaş bayrağını çektiler. Parlayan küçük bir alev, atışın iyi bilinen gürültüsü ve yeni bir şey: ağırlaşan, gürüldeyen hava.

İkinci kaptan kafası omuzlarına gömülmüş olarak giriyor içeri. Arkadan bir ses:

- Bu, çok ciddi: bir savaş obüsü.

Bir saniye ve "buum!..." Dürbünlerle patlamanın uzaktaki dumanları izleniyor;

şehrin ortasında bir yer.

Ve yine boru. Kırmızı bayrak *Potemkin*'in direği boyunca yavaş yavaş aşağı iniyor. Zırhlı uzun süre hareketsiz duruyor, bembeyaz, sessiz.

Herkes bir soluk alıyor. Konuşmaya, kımıldamaya, yeniden yaşamaya başlıyor.

- Bayrağı indirdiler. Bu son olmalı...

- Son mu... ne diyorsun! Bu daha başlangıç!

Ne olursa olsun, eğer ortada korkan birileri varsa bunların arasında bizim tayfaların bulunmadığı kesin. Kıç güverteye çıkıyorlar - kiraz dolu bu küçük torbaları nereden buldular? Çekirdekleri kahramanca aşağı tükürüyorlar, merminin nereye düştüğünü tartışıyorlar, *Potemkin* filosunda kaç top olduğunu ve *onların* kaç mermileri olduğunu hesaplıyorlar.

İki saatlik dinlenme. Suyun üzerinde ilk gölgeler dolaşmaya başlıyor. Akşam saatlerinde gözler muhriplerden ayrılmıyor. Çan iki kere çalıyor. İkincisinin sesi kaybolmaya yüz tuttuğunda *Potemkin*'in hü-

cumbotu demir alıyor ve suyun aynasında kaymaya başlıyor. Önce çok yavaş, sonra gittikçe hızlanarak.

Hücumbot bir ticaret gemisinin yanından geçiyor, sonra ikincisinin, üçüncüsünün. İki, üç geçiş, emirler ve yolunu buluyor.

- Bizi filosuna almak istiyor. Bizi de, hadi, bahse giriyor musunuz, bizi alacak... Nesine?

Bu konuşan küpeli tayfa. Etrafında kirazları bırakmış fısıldaşıyorlar, kaptan ve ikinci kaptana kaçamak bakışlar atıyorlar.

İkinci kaptan bir kere daha yerleşiyor, Luka Petroviç iki katına çıkmış bir enerjiyle ensesini kaşıyor, burnunu çekip durarak.

Küpeli tayfa konuşuyor:

- Aşikâr bu... Sivastopol'dakiler onu ele geçirmeye geldiler, o da bizi, ticaret gemilerini arkasına alıyor. Ona yanaşmaya çalışsınlar da görsünler o zaman! Ona ateş edebilirler mi? Mümkün değil. Bunun için bize kancayı takmak istiyorlar. *Potemkin* biliyor bunu, çocuklar...

Luka Petroviç homurdanıyor:

- Haydutlar, çakallar...

Ama hücumbot, yanına yanaştığı gemiden açılıp üstümüze yöneliyor. Luka Petroviç hemen kayboluyor. Bütün mürettebat güverte boyunca sıralanıyor.

- Hey, gemidekiler! Kaptanınız var mı? diye bağırıyor hücumbottan bir tayfa, gemi direğindeki kumandan çanağından. Güçlü ve kendinden emin bir ses tonu.

Luka Petroviç'i aramak için herkes gemiye dağılıyor. Manşetlerindeki yaldızlı rütbe şeritleriyle büyük kaptan üniformasını giymiş. Göbeğini saklamaya çalışmış, bunun için biraz küçülmüş, biraz zararsızlaşmış, tatlı bir sesle konuşuyor.

- Günaydın, çocuklar. Ne istiyorsunuz?

Çanaktaki tayfa beresini çıkarıyor ve kalın bir sesle, talimat verir gibi, konuşuyor:

- *Prens Potemkin Tauride* zırhlısından mesaj: gemiler demir atmış halde dursunlar, endişelenmeyin, hiçbir tehlike yok.

- Nasıl? Filosuna girmemizi istemiyor

mu? Hiçbir şey demiyorlar mı?

Luka Petroviç'in yüzüne renk geliyor bir anda, kasketini sallıyor ve neşeli bir edâyla bağırıyor:

- Sağolun çocuklar! Hurraaa! Kendini topluyor, eliyle ağzını kapatıyor.

Hücumbottakiler berelerini sallıyorlar ve bir sonraki gemiye yöneliyorlar.

"Demirli kalın ve endişelenmeyin..." Böylece 'endişelenmeden', sâkin, sessiz, uzun süre limanda kalıyoruz.

Gece oldu. Aysız bir gece, kocaman kara bir yırtıcı hayvan gibi yumuşak.

Sabaha kadar *Potemkin*'in soğuk ve parlak ışık hüzmeleri koyu karanlıkları tarıyor. Sabaha kadar torpido devriye geziyor aşağıda, bütün ışıkları söndürmüş. Bir şeyler bekliyorlar, hazırlık yapıyorlar.

levler, çığlıklar, silah sesleriyle dolu bir rüya, sizi yakalayan ve bırakmak istemeyen eller.

Lavrenti omuzlarımdan tutmuş deli gibi sarsıyor beni:

- Kalk, kalk! Filo burada. Savaşacaklar... Yemin ederim!

Henüz güneşi görmemiş bir sabah. Ufukta gölgeli ışık hüzmeleri var. Hücumbotlarıyla beraber üç zırhlı dürbünle gayet iyi görünüyor. Yaklaşıyorlar, *Potemkin*'e yöneliyorlar, savaş emriyle.

Luka Petroviç güverteye koşuyor, bol bol tükürük saçıyor, makiniste bağırıyor:

- Yağ, kazanlar için yağ! Hepsini yakın, çabuk, çabuk! Hadi siz...!

Potemkin de harekete geçti. Demir alıyor. Önce birkaç ağır manevra sonra, doğruca filoya yöneliyor. Hücumbot arkasında.

Makinist tekrar güverteye çıkıp rapor veriyor:

- Luka Petroviç, istim hazır.

- Tanrıya şükür! İyi, tam yol ileri, Oçakov'a.

Külüstür gemimiz kıçından pruvasına kadar hızlı hızlı soluyor, direkler gıcırdamaya başlıyor, güvertede bir şey tıngırdıyor, son hızla gidiyoruz. Önümüzde Sivastopol filosu, arkamızda *Potemkin*, biz ikisinin arasında. Onlar ateş açmadan geçip gitmeye vaktimiz olacak mı?

Filo *Potemkin*'e sinyaller gönderiyor. *Potemkin* kırmızı bayrak çekiyor, tamyola geçiyor, hücumbot arkasında. Şimdi, hemen!...

- Daha hızlı! daha hızlı! hadi... diye bağırıyor Luka Petroviç makine dairesine.

Ama ateşçiler ellerinden geleni zaten

yapıyorlar, kazanlar tehlikeli biçimde gürüldüyor, motor daha fazlasını yapamıyor.

Ancak, birden *Potemkin*'e yaklaşmakta olan üç zırhlı ve hücumbot filosu yavaşça bir yarım tur yapıp duruyor, top ateşi açmadan.

- İşte bu, iyi! Haydi! Hurraa! diye gürlüyor küpeli tayfa.

- Hurraa! diye tekrarlıyor bütün müretteba.

- Hurr... diye bağırmak istiyor Luka Petroviç. Ama kendini topluyor ve susuyor, hoşnutsuz bir çehre takınıyor ve aşağıya, mürettebata bağırıyor:

- Ne var, ne var! Oradakiler, susun!

Potemkin'in beyaz gövdesi gittikçe küçülüp saydamlaşıyor: tekrar Odessa limanına giriyor, biz Odessa'yı terkediyoruz.

çakov. Kıyıdan yükselen yamaçta beyaz sarı kulübeler. Uzakta, bataryalar. Oçakov sıkıyönetim altında, karaya çıkmak imkânsız. Kıpırtısız şaşkın güneş bizi sarıyor. Oçakov'un topları gün boyunca manevra yapıp gürüldüyor. Tatbikat yapıyorlar, her şey mümkün: Ya *Potemkin* buraya gelmeye kalkarsa?..

Gece yine, Odessa'ya göre çok sâkin, çok sıcak. Aşağıda, uzakta, ufukta, *Potemkin*'in projektörlerinin oynaşan soğuk hüzmeleri görünüyor: buradan bile görünüyor.

Odessa'da neler oluyor? Endişeli varsa-

yımlar arasında kendimizi kaybediyoruz. *Potemkin*'in çok yakınında geçirdiğimiz üç günü hatırlıyoruz.

- Dikkat edin, eğer savaşa tutuşurlarsa onları buradan duyabiliriz, diyor ikinci kaptan.

Burada geveze ve neşeli oldu: Oçakov'un bataryaları onu rahatlatmış besbelli.

Ertesi akşam Odessa'dan kaçmış birkaç gemi daha geliyor. Bir filika indirip haber almaya gidiyoruz.

- Filo, diye anlatıyorlar bize, geri geldi. Önden yaklaştılar, *Potemkin* sanki onlara iskeleden veya sancaktan ateş edebilirmiş gibi kurnaz bir pozisyon aldı. Gittiler. Bir gemi daha *Potemkin*'le kalmaya karar verdi: *Gregori Pobedonosets*.

İki gece daha, *Potemkin*'in ufuktaki beyaz ışık hüzmelerini seyrediyoruz. Üçüncü gece, ufuk boş ve soğuk.

Sabah bir kargo Odessa'dan bir haber getiriyor: *Potemkin* gitti.

- Nereye?

- Kimse bilmiyor.

Kimse bilmiyor: belki de Oçakov'a? Evet. neden Oçakov olmasın? Birisi Odessa'da *Potemkin*'in Oçakov'u yakıp kül etmek istediğini duymuş, anlatıyor.

Kıyıda bataryaların gürültüsü artıyor. Akşam, sahil muhafaza koyda devriye geziyor. Ama bu gece de, dün gece gibi, uyuşuk ve sâkin. Kimse yok.

Sabah. Kokulu bir rüzgâr bozkır otlarının kokusunu getiriyor. Beyaz kelebekler gibi yelkenlerden oluşan neşeli bir bulut: balıkçılar denize açılıyor.

Bir sandal hızla geliyor, dalgalarda sallanıyor. İki kürekçi. Yaklaşıyorlar.

- Bir telgraf! Odessa'dan bir telgraf...

Tayfalar koşuyor, bekliyor, dinliyorlar.

- *Potemkin*-Romanya'ya-gitti. Odessa'-da-düzen-tesis-edildi.

- Romanya'ya! diye haykırıyor kızgın bir tonla kürpeli tayfa. Kısa piposunu yakıyor. Tükürüyor.

1913